

دکتر نصرالله مولایی هنجبین
گروه جغرافیای دانشگاه آزاد اسلامی - واحد رشت

چکیده

جغرافیا در اغلب کشورهای جهان و به شکل های گوناگون، به عنوان بخشی از کل محتوای دوران آموزشی به شمار می رود. در آموزش جغرافیا، به دانش آموزان کمک می شود تا خود را ارتباط متقابل بین عوامل طبیعی و انسانی را کشف کنند.

این تحقیق به دنبال جست و جوی و کشف نگرش دانش آموزان به جغرافیا در مدرسه های شهرستان رشت بوده است. برای این مقاصد پس از بیان طرح تحقیق، مشخصات فردی دانش آموزان و نگرش آن ها به آموزش جغرافیا بررسی شده و در پایان، ضمن آزمون فرضیه ها و پاسخ به سؤالات تحقیق، به معرفی نگاهها و مشکلات و ارائه پیشنهاد و راه حل پرداخته شده است. نتایج بررسی نشان می دهد که نگرش دانش آموزان به جغرافیا مثبت ضعیف است.

کلمات کلیدی

نگرش دانش آموزان، آموزش جغرافیا، دوره های تحصیلی، شهرستان رشت

بررسی نگرش دانش آموزان به آموزش جغرافیا در مدرسه های شهرستان رشت

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

بشر همواره در حال یادگیری و آموزش است؛ به طوری که این آموزش از گذشته تا کنون به صورت رسمی و غیررسمی تداوم داشته است.

جغرافیا در بیش تر کشورهای جهان به شکل های گوناگون، به عنوان بخشی از کل محتوای دوران آموزشی از دبستان تا دانشگاه به شمار می رود. وضع آن در کل مقاطع تحصیلی هر چه باشد، به عنوان یکی از جنبه های اصلی در آموزش کودکان و جوانان پذیرفته شده است.

جغرافیا می تواند، دانش آموزان را از چگونگی پیچیدگی علل رویدادها آگاه و به آن ها کمک کند که محیط زندگی و محیط زیست دور و نزدیک خود و نیز نیروی شگرف آفرینندگی انسان را دریابند. اگرچه آموزش جغرافیا در هر کشوری تابعی از نظام آموزشی آن کشور و طرز تلقی و برداشت آن نظام آموزشی از علم جغرافیا است، اما در همه نظام ها، آموزش جغرافیا، به دانش آموزان کمک می کند تا «خود ارتباط متقابل» بین عوامل طبیعی و انسانی را کشف کنند.

با توجه به جایگاه و اهمیت علم جغرافیا، به عنوان دانش میان رشته ای در برنامه ریزی های مختلف از سطح ملی تا محلی و نقش مهم آن در زندگی بشر، ایجاد انگیزه و علاقه در دانش آموزان به خاطر آثار مثبت آن، لازم و ضروری است.

ایجاد و افزایش علاقه و انگیزه در دانش آموزان و فراهم آوردن زمینه علاقه مندی در سطوح مختلف می تواند، ضمن روشن کردن جایگاه و جنبه های کاربردی این علم، آموزش و فراگیری آن را برای دانش آموزان، قبل از دانشگاه و پس از ورود به آن و انتخاب این رشته در گرایش های متفاوت، آسان سازد.

۲. طرح تحقیق

۱-۲. بیان مسأله و ضرورت تحقیق

بعد از پیروزی انقلاب اسلامی تحولات قابل توجهی در زمینه کاربرد و ضرورت فراگیری جغرافیا در سطوح مختلف، به ویژه در دانشگاه ها و مؤسسات آموزش عالی کشور صورت پذیرفته است؛ به طوری که در مقاطع مختلف تحصیلی از سطح کارشناسی تا دکترای تخصصی و در گرایش های گوناگون، دانشجویان به فراگیری این علم می پردازند. از آن جایی که درس جغرافیا از مقطع ابتدایی (پایه چهارم در قالب تعلیمات اجتماعی) تا دبیرستان و پیش دانشگاهی به دانش آموزان ارائه می شود، با اطلاع از نگرش دانش آموزان می توان در جهت تقویت بنیه علمی آن ها اقدام کرد تا بدین ترتیب دانش آموزان با دید واقع بینانه تری به انتخاب و ادامه تحصیل در این رشته در مقاطع دانشگاهی بپردازند.

تحقیق حاضر در پی جستجو و کشف نگرش دانش آموزان

به جغرافیا در مدرسه های شهرستان رشت» بوده است. علاوه بر سؤال اصلی، سؤالات دیگری نیز به شرح زیر مطرح بوده اند:

- نگرش دانش آموزان دوره های مختلف تحصیلی به جغرافیا چگونه است؟

- نگرش دانش آموزان دوره های مختلف تحصیلی به اثرات و نتایج آموزش جغرافیا چگونه است؟

- ارزیابی دانش آموزان از جغرافیا و جایگاه آن چیست؟

- آیا نگرش دانش آموزان دوره های مختلف تحصیلی به آموزش جغرافیا متفاوت است؟

۲-۲. هدف های تحقیق

۱-۲-۲. هدف های کلی

- تعیین میزان نگرش دانش آموزان به آموزش جغرافیا

- ارائه پیشنهاد بر اساس یافته های پژوهشی، برای کاربرد نتایج و پژوهش های بعدی

۲-۲-۲. هدف های ویژه و کاربردی

- جمع آوری و ثبت مشخصات فردی و اجتماعی دانش آموزان مورد پژوهش

- تعیین نگرش دانش آموزان به جغرافیا

- تعیین نگرش دانش آموزان به جایگاه جغرافیا در برنامه ریزی های اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی

- تعیین میزان علاقه دانش آموزان در دوره های مختلف تحصیلی (ابتدایی تا پیش دانشگاهی) به جغرافیا.

۳-۲. بیان فرضیه و سؤالات تحقیق

۱-۳-۲. دانش آموزان مقاطع ابتدایی، راهنمایی، متوسطه و پیش دانشگاهی به درس جغرافیا نگرش منفی دارند.

۲-۳-۲. دانش آموزان به شغل معلمی جغرافیا علاقه ندارند.

۳-۳-۲. در اکثر مدرسه ها، ابزار و لوازم کمک آموزشی جغرافیا کم است.

۴-۳-۲. آیا نبود و یا کمبود امکانات آموزشی در کاهش علاقه دانش آموزان به جغرافیا تأثیر دارد؟

۵-۳-۲. کم توجهی به درس جغرافیا از سوی معلمان، اولیای مدرسه و دانش آموزان، تا چه حدی در کاهش علاقه دانش آموزان به جغرافیا مؤثر است؟

۴-۲. متغیرها، جامعه و حجم نمونه

۱-۴-۲. متغیرها

- نگرش دانش آموزان به عنوان یکی از اصلی ترین متغیرها مطرح بود و به کشف دیدگاه ها و نظرات آنان در مقاطع مختلف پرداختیم.

- دانش‌آموزان دوره‌های ابتدایی (پایه پنجم) راهنمایی، متوسطه و پیش‌دانشگاهی.
بنابراین در این تحقیق، نگرش و دیدگاه دانش‌آموزان «متغیر وابسته»، جنس و دوره‌های تحصیلی دانش‌آموزان، «متغیرهای مستقل» بودند.

۲-۴-۲. جامعه و حجم نمونه

جامعه آماری در تحقیق حاضر کل دانش‌آموزان دختر و پسر شهرستان رشت در مقطع ابتدایی (پایه پنجم)، راهنمایی، متوسطه و پیش‌دانشگاهی بوده است.

بر اساس آمارهای اداره کل آموزش و پرورش استان گیلان، در سال ۱۳۸۰ تعداد کل دانش‌آموزان مورد نظر ۱۴۵۶۰۷ نفر بوده است که ۵۰/۱ درصد آنان را دانش‌آموزان دختر و ۴۹/۹ درصد بقیه را دانش‌آموزان پسر تشکیل می‌دهند. از رقم مذکور، ۱۰۸۷۳۸ نفر (۷۴/۷ درصد) در مناطق شهری و ۳۶۸۷۶ نفر بقیه (۲۵/۳ درصد) در مناطق روستایی مشغول تحصیل بوده‌اند.

برای انتخاب نمونه‌ها و تکمیل پرسشنامه، از روش نمونه‌گیری تصادفی با طبقه‌بندی و پرسشنامه دانش‌آموزان استفاده شده است. تعداد ۱۰۶۷ پرسشنامه در ۷۶ آموزشگاه شهرستان تکمیل شد که حجم نمونه ۰/۷۳ درصد دانش‌آموزان و ۵۸ درصد مدرسه‌های شهرستان رشت را شامل می‌شود.

در مجموع، ۹۹۴ پرسشنامه دانش‌آموزان تکمیل شد که ۴۷۱ پرسشنامه مربوط به دانش‌آموزان پسر (۴۷/۴ درصد) و ۵۲۳ پرسشنامه مربوط به دانش‌آموزان دختر (۵۲/۶ درصد) بوده.

۳-۵. پیشینه تحقیق

بهره‌گیری از دیدگاه‌های دانش‌آموزان برای ارزیابی فعالیت‌های آموزشی و سنجش علاقه آن‌ها نسبت به مواد درسی، روش معمول و شناخته شده‌ای است. در مورد آموزش جغرافیا، معمولاً مقالاتی در نشریات داخلی و خارجی ارائه می‌شوند. در ایران با توجه به رسالت مجله «رشد آموزش جغرافیا»، نشریه گروه جغرافیای «دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی» سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش، مقالاتی به شرح زیر در قالب تألیف و ترجمه در این مجله منتشر شده است:

دکتر مرتضی هنری (۱۳۶۴، ص ۱۰-۱۱) به هدف‌ها و ارزش‌های آموزش جغرافیا می‌پردازد و اظهار می‌دارد که: «به آموزش جغرافیا باید به عنوان جزء ناگسسته فرایند آموزش نگریسته شود».

دکتر محمدحسن گنجی (۱۳۷۱، ص ۷-۴)، دکتر حسین شکویی (۱۳۶۴، ص ۱۰-۸) و عبدالرضا فرجی (۱۳۶۴، ص ۱۹-۱۷) به آموزش جغرافیا در کشورهای انگلستان، ژاپن و آلمان توجه

داشته‌اند.

دکتر بهلول علیجانی (۱۳۶۵، ص ۱۳-۸ و ۹-۴) و دکتر دره میرحیدر (۱۳۶۴، ص ۲۰-۱۶)، مقالاتی در مورد آموزش و برنامه‌ریزی درس جغرافیا در مدرسه‌های ایران ارائه داده‌اند.

سیاوش شایان (۱۳۶۴، ص ۱۴-۱۱؛ ۱۳۶۵، ص ۱۲-۴، ص ۱۷-۱۴ و ص ۲۱-۱۷؛ ۱۳۶۶، ص ۷-۴، ۱۳۷۱، ص ۱۸-۱۰، ۲۶-۲۳) در مورد آموزش جغرافیا در کشورهای اروپایی و دوره‌های تحصیلی ابتدایی و دبیرستان، مقالات متعددی را ترجمه و تنظیم کرده است.

و بالاخره به طور مشخص، دکتر مجید زاهدی (۱۳۷۵، ص ۴۳-۲۹ و ۳۵-۲۶) مقاله‌ای با عنوان «آموزش جغرافیا در مدرسه‌های استان آذربایجان شرقی» در دو قسمت شامل بخش نخست: «اظهارات معلمان جغرافیا» و بخش دوم: «اظهارات دانش‌آموزان»، در مجله رشد آموزش جغرافیا به چاپ رساند که در آن، اظهارات و دیدگاه‌های دانش‌آموزان و معلمان را در خصوص علاقه به جغرافیا بررسی کرده است.

علاوه بر مقالات، سخنرانی‌هایی در خصوص آموزش جغرافیا در سمینارها و کنگره‌های جغرافیایی ارائه شده است که مهم‌ترین و مشخص‌ترین آن‌ها «اولین سمینار بررسی مسائل آموزش جغرافیا در ایران» بود. این سمینار در اردیبهشت ماه سال ۱۳۷۲ در «دانشگاه تربیت معلم» برگزار شد. در سایر سمینارها و کنگره‌های جغرافیایی نیز مقالاتی در این زمینه به صورت محدود آورده شده است.

۲-۶. واژه‌ها و مفاهیم

نگرش

- نگرش، نیروی کامل‌کننده رشد شخصیت است و باعث تداوم رفتار شخص می‌شود. نگرش‌ها ماهیتاً شناختی هستند و از طریق تمایلات در محیط شکل می‌گیرند. آن‌ها عقیده محکم و درونی شخص را در مورد خوب یا بد، درستی یا نادرستی، و مطلوب یا نامطلوب بودن رفتارها منعکس می‌کنند (رئوفی، شهین، ۱۳۷۴، ص ۲۲-۲۱).

نگرش نسبت به آموزش جغرافیا

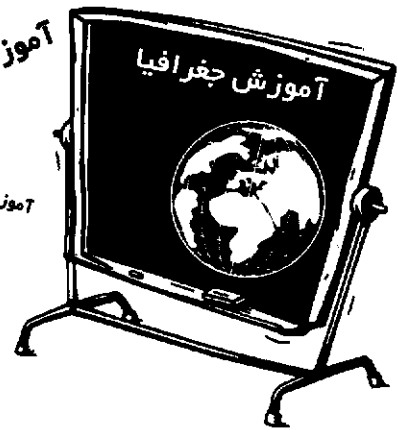
مقصود از «نگرش» در این تحقیق، طرز تفکر و شیوه تلقی و تمایلات و احساسات دانش‌آموزان شهرستان رشت نسبت به جغرافیا و آموزش آن است که از طریق نحوه پاسخگویی به گزینه‌های مطرح شده در پرسشنامه تعیین می‌شود.

نوع نگرش بر اساس «مقیاس نگرش سنجی لایکرت» و از طریق امتیاز کسب شده از پاسخگویی به عبارات مربوط به تعیین نوع نگرش، مشخص شده است.

دانش آموزان

کلیه افراد ۶ ساله و بالاتر شهرستان رشت که در سال ۱۳۸۰ در مدرسه های رسمی اعم از دولتی و غیردولتی و غیرانتفاعی شهرستان در دوره های ابتدایی، راهنمایی، متوسطه و پیش دانشگاهی ثبت نام کرده و مشغول تحصیل در یکی از دوره های مذکور بوده اند.

آموزش جغرافیا

آموزش جغرافیا

همه درس هایی که در مدرسه های شهرستان رشت و در دوره های مختلف تحصیلی با عنوان جغرافیا و بر اساس ضوابط وزارت آموزش و پرورش تدریس می شوند. درس جغرافیا در دوره ابتدایی و پایه های چهارم و پنجم در قالب تعلیمات اجتماعی، در دوره راهنمایی برای کلیه دانش آموزان در قالب کتاب جغرافیا، و در دوره های متوسطه و پیش دانشگاهی علوم انسانی و ادبیات و سال دوم متوسطه کلیه رشته ها تدریس می شود.

مدرسه

کلیه آموزشگاه های رسمی، اعم از دولتی، غیردولتی و غیرانتفاعی زیر نظر وزارت آموزش و پرورش در شهرستان رشت در سطح نواحی و مناطق شش گانه شهرستان در دوره های ابتدایی، راهنمایی، متوسطه و پیش دانشگاهی.

۷-۲. محدوده مورد مطالعه و مقطع زمانی

محدوده مورد مطالعه، شهرستان رشت بود. این شهرستان بر اساس آمار سال ۱۳۷۹، از ۶ بخش، ۱۸ دهستان، ۶ نقطه شهری و ۲۹۶ نقطه روستایی (۲۹۴ آبادی دارای سکنه و ۲ آبادی خالی از سکنه) تشکیل شده است.

بر اساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۷۵، شهرستان رشت ۱۶۹۱۲۶ خانوار و ۷۱۳۹۱۳ نفر جمعیت دارد که نزدیک به ۳۲ درصد از جمعیت استان گیلان (۴۳/۷ درصد جمعیت در نقاط شهری و ۵۶/۳ درصد جمعیت

در نقاط روستایی) را در خود جای داده است (آمار نامه استان گیلان، ۱۳۷۹).

محدوده مورد مطالعه با توجه به موضوع تحقیق از ۶ ناحیه و منطقه آموزش و پرورش تشکیل می شد که در انتخاب نمونه، به تناسب دانش آموزان دوره های متفاوت، نمونه ها انتخاب شدند. مقطع زمانی مورد مطالعه در طرح، از سال ۱۳۶۵ تا ۱۳۸۰ بود. البته بخش عمده ای از اطلاعات که از طریق مطالعات میدانی (تکمیل پرسشنامه) به دست آمده، مربوط به سال ۱۳۸۰ است.

۸-۲. روش تحقیق و مراحل آن

به منظور بررسی نگرش دانش آموزان، از روش توصیفی استفاده شد. در این روش، هدف توصیف عینی، واقعی و منظم خصوصیات موضوع مورد نظر بود و مراحل زیر دنبال شد:

الف) جمع آوری داده ها: پس از انجام مطالعات مقدماتی از طریق مطالعات اسنادی و آرشیوی، برای بررسی نگرش دانش آموزان از پرسشنامه به عنوان ابزار گردآوری داده ها استفاده شد. پرسشنامه این تحقیق دو بخش داشت: بخش اول به مشخصات فردی دانش آموزان و بخش دوم به نگرش آن ها به جغرافیا مربوط بود.

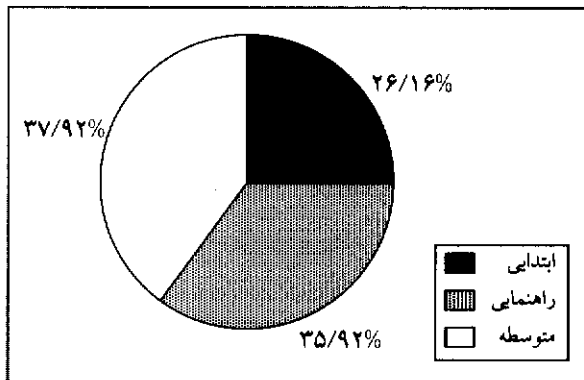
ب) سازماندهی داده ها: پس از جمع آوری داده های مورد نیاز، به ویژه تکمیل پرسشنامه ها در سطح مدرسه های منتخب شهرستان رشت، استخراج و طبقه بندی داده های مربوط به پرسشنامه دانش آموزان و معلمان بر حسب جنس (زن و مرد)، دوره های تحصیلی متفاوت (ابتدایی، راهنمایی، متوسطه و پیش دانشگاهی) و مکان (شهری و روستایی) صورت گرفت.

ج) تجزیه و تحلیل داده ها: به منظور دسته بندی و خلاصه کردن یافته ها، از روش های آمار توصیفی جدول های توزیع فراوانی مطلق و نسبی، نمودارها، میانگین و ...، و برای بررسی ارتباط بین متغیرها و آزمون فرضیه ها، از ضریب همبستگی و آزمون χ^2 (مجذور خی) استفاده شد.

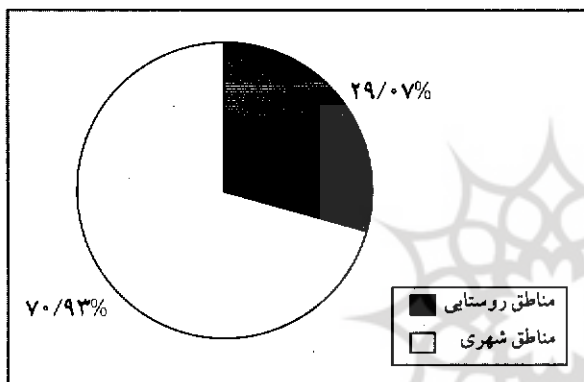
برای تجزیه و تحلیل داده ها و اطلاع از نگرش دانش آموزان، حداکثر و حداقل امتیاز به ترتیب ۱۰۸ و ۲۷ در نظر گرفته شد. دانش آموزانی که امتیازشان بیش از ۶۷ بود، دارای نگرش مثبت و آن هایی که کم تر از ۶۸ امتیاز کسب کرده بودند، دارای نگرش منفی بودند. امتیاز بیش از ۸۸ نشان دهنده نگرش مثبت قوی و کم تر از ۸۸ تا ۶۸ نشان دهنده نگرش مثبت ضعیف است.

برای سنجش نگرش دانش آموزان که بر اساس مقیاس لایکرت صورت گرفت، پاسخ ها به گونه ای تنظیم شدند که شخص بتواند

نمودار ۱. توزیع درصد دانش آموزان بر حسب دوره تحصیلی

نمودار ۲. توزیع درصد دانش آموزان بر حسب مناطق شهری و روستایی

ملاحظه می شود که درصد دانش آموزان در مقطع ابتدایی بین مناطق شهری و روستایی از نظر توزیع فضاهای این مقطع، در اغلب سکونتگاه های روستایی مانند شهرها مناسب است و اختلاف مناطق شهری و روستایی بسیار اندک است. ولی در مقاطع بعدی، به ویژه مقطع متوسطه و پیش دانشگاهی، اختلاف بسیار زیادی مشاهده می شود که ناشی از استقرار واحدهای آموزشی در نقاط شهری است؛ به طوری که در مقطع متوسطه و پیش دانشگاهی در سطح شهرستان و کل استان نقاط روستایی بسیار معدودی، از فضای آموزشی فوق برخوردارند. در مقابل، نقاط شهری با برخوردار بودن از فضای آموزشی مذکور بیشترین تعداد و درصد دانش آموزان را به خود اختصاص داده اند و اکثر دانش آموزان مناطق روستایی در دوره متوسطه، به ویژه پیش دانشگاهی برای تحصیل به شهرها می روند.

توزیع دانش آموزان بر حسب سن نشان می دهد که ۴/۸۳ درصد دانش آموزان در گروه سنی ۱۰-۶ ساله، ۴۳/۱ درصد در گروه سنی ۱۱-۱۳ ساله، ۴۸/۲ درصد در گروه سنی ۱۷-۱۴ ساله و ۳/۹ درصد بقیه در گروه سنی ۲۴-۱۸ ساله قرار دارند. از کل والدین دانش آموزان شهرستان رشت، تنها ۴ درصد پدران

نظرات خود را به صورت درجات متفاوت شامل، زیاد، تا حدودی، کم و اصلاً بیان کند و امتیاز ۱ تا ۴ برای آن ها منظور شود. همچنین، میانگین امتیازات کسب شده به سوالات نگرش از ۱ تا ۴ محاسبه شد و نگرش دانش آموزان مورد سنجش قرار گرفت.

۹-۲. مشکلات و تنگناها

۱. گسترش و پراکندگی مدرسه ها در دوره های مختلف تحصیلی در نقاط روستایی و شهری شهرستان.
۲. کندی پیشرفت مطالعات میدانی و به ویژه تکمیل پرسشنامه ها به دلیل دوری و پراکندگی نمونه های منتخب در سطح شهرستان و به خصوص نقاط روستایی.
۳. مشکلات هماهنگی با مدیران مدرسه ها و دریافت پرسشنامه های تکمیل شده؛ به طوری که تعداد پرسشنامه های در نظر گرفته شده با پرسشنامه های تکمیل شده ۷۳ نسخه اختلاف داشت.
۴. عدم وجود منابع لازم و به ویژه تحقیقات مشابه در این زمینه برای استفاده از تجربیات و تحقیقات قبلی.

۳. مشخصات فردی دانش آموزان

جامعه نمونه دانش آموزی در طرح حاضر، ۹۹۴ نفر از دانش آموزان شهرستان رشت بود که: ۵۲/۸ درصد دختر و ۴۷/۲ درصد پسر بودند، و نیز ۲۹/۱ درصد در مناطق روستایی و ۷۰/۹ درصد در مناطق شهری تحصیل می کردند، با وجود تعداد زیاد نقاط روستایی در مقایسه با نقاط شهری شهرستان، تمرکز دانش آموزان در ۶ نقطه شهری شهرستان، به ویژه شهر رشت موجب شده است که درصد دانش آموزان شهری بیش تر از روستایی باشند. از جامعه نمونه فوق، ۲۶/۱۶ درصد در مقطع ابتدایی، ۹۲۰/۳۵ درصد در مقطع راهنمایی و ۳۷/۹۲ درصد نیز در مقطع متوسطه و پیش دانشگاهی هستند. از کل دانش آموزان ابتدایی شهرستان رشت، ۴۸/۴۶ درصد به مناطق روستایی (۵۸ درصد دختر و ۴۲ درصد پسر) و ۵۱/۵۴ درصد بقیه به مناطق شهری (۴۷/۶۲ درصد دختر و ۵۲/۳۷ درصد پسر) تعلق دارند. از مجموع دانش آموزان مقطع راهنمایی، ۳۲/۷۷ درصد در مناطق روستایی (۴۷ درصد دختر و ۵۳ درصد پسر) و ۶۷/۲۳ درصد بقیه در مناطق شهری (۵۵/۸۳ درصد دختر و ۴۴/۱۷ درصد پسر) ساکن بوده اند. از کل دانش آموزان مقطع متوسطه و پیش دانشگاهی، ۱۲/۲ درصد در مناطق روستایی (۵۴/۴ درصد دختر و ۴۵/۶ درصد پسر) و ۸۷/۸ درصد بقیه در مناطق شهری (۵۳/۸ درصد دختر و ۴۶/۲ درصد دانش آموز پسر) ساکن بوده اند.

و ۸/۲ درصد مادران آن‌ها بی‌سواد بوده‌اند که البته میزان بی‌سوادی مادران دانش‌آموزان بیش‌تر از پدران آن‌ها بوده است. بر اساس آمارهای اخذ شده، این میزان اختلاف حدود ۱ به ۲ است.

میزان سواد حدود ۵۰ درصد پدران و ۵۴/۳ درصد مادران دانش‌آموزان در کل شهرستان کم‌تر از دیپلم بوده است. این میزان در مناطق روستایی به ترتیب ۷۴/۶ و ۷۶ درصد و در مناطق شهری به ترتیب ۴۰ و ۴۵/۵ درصد پدران و مادران بوده است. در مجموع سطح باسوادی والدین دانش‌آموزان روستایی کم‌تر از مناطق شهری است.

درآمد پانصد هزار تا یک میلیون ریال بیش‌ترین فراوانی را دارد؛ به طوری که ۴۷/۲ درصد خانواده‌ها در کل شهرستان، ۴۳/۶ درصد در مناطق شهری و ۵۶/۸ درصد در مناطق روستایی درآمدشان به میزان یاد شده است.

با عنایت به ساختار اقتصادی سکونتگاه‌های روستایی در می‌بایم که بیش از ۷۷ درصد خانواده‌های دانش‌آموزان در مناطق روستایی، کم‌تر از یک میلیون ریال و حدود ۲۳ درصد بیش از یک میلیون ریال درآمد دارند. این در حالی است که در مناطق شهری حدود ۴۶/۵ درصد کم‌تر از یک میلیون ریال و ۵۳/۵ درصد بقیه بیش از یک میلیون ریال درآمد دارند. در مجموع وضعیت درآمد خانوارهای شهری بهتر از خانوارهای روستایی است.

تقریباً تمامی پدران دانش‌آموزان شهرستان به غیر از یک مورد، اعم از مناطق شهری و روستایی شاغل بوده و در مقابل، اکثر مادران دانش‌آموزان شهرستان غیر فعال و خانه‌دار محسوب می‌شوند.

در کل شهرستان، بیش‌ترین درصد شاغلان، مناطق شهری در بخش خدمات (کارمند) و در مناطق روستایی، به دلیل محدود بودن بخش خدمات، در مشاغل آزاد مشغول کار هستند.

توزیع معدل سال قبل تحصیلی و نمره درس جغرافیای دانش‌آموزان حکایت از این مطلب دارد که اغلب دانش‌آموزان در سال قبل معدل بین ۱۷ تا ۲۰ را کسب کرده‌بودند؛ به طوری که در مناطق روستایی تمامی دانش‌آموزان معدل بالای ۱۲، ولی در مناطق

شهری و کل شهرستان، تعداد اندکی از دانش‌آموزان معدل کم‌تر از ۱۲ داشته‌اند. به تبع، معدل کل اکثر دانش‌آموزان مدرسه‌های شهرستان، اعم از مناطق روستایی و شهری، بین ۱۷ تا ۲۰ بوده است و تنها حدود ۱۷ درصد دانش‌آموزان، نمره کم‌تر از ۱۷ گرفته‌بودند و درصد دانش‌آموزانی که نمره کم‌تر از ۱۲ داشته‌اند، کم‌تر از ۱/۵ درصد بوده است.

بررسی معدل سال قبل تحصیلی و نمره سال قبل «درس جغرافیا» در دوره‌های ابتدایی، راهنمایی و متوسطه و پیش‌دانشگاهی نشان می‌دهد که اولاً معدل سال قبل و نمره درس جغرافیای اکثر دانش‌آموزان بیش از ۱۷ بوده است. البته معدل سال قبل دانش‌آموزان دوره متوسطه و پیش‌دانشگاهی بیش از ۱۴ بوده است. سنگین‌تر شدن درس‌ها، تنوع آن‌ها و اختصاص بخشی از زمان برای فعالیت‌های دیگر در دوره متوسطه و پیش‌دانشگاهی در این امر مؤثر بوده است.

ثانیاً با افزایش دوره، معدل سال قبل و نمره درس جغرافیا کاهش پیدا می‌کند که این اختلاف بین دوره ابتدایی و متوسطه و پیش‌دانشگاهی کاملاً مشخص است؛ به طوری که بین افزایش مقطع و نمره دانش‌آموزان همبستگی معکوس حاکم است و با افزایش دوره، تعداد و درصد دانش‌آموزان برخوردار از معدل و نمره بالاتر جغرافیا کاهش پیدا می‌کند.

۴. نگرش دانش‌آموزان

نگرش دانش‌آموزان شهرستان رشت به «جغرافیا» در دوره‌های مختلف تحصیلی مثبت ضعیف است؛ به طوری که ۷۲/۳ درصد دانش‌آموزان نگرش «مثبت ضعیف» دارند و تنها نگرش ۴/۹ درصد دانش‌آموزان در سطح شهرستان منفی است. بیش‌ترین و کم‌ترین میزان نگرش دانش‌آموزان مقاطع مختلف به ترتیب با ۷۸/۳ و ۵۹/۶ درصد مربوط به دانش‌آموزان دوره متوسطه و پیش‌دانشگاهی و نیز مقطع ابتدایی است.

توزیع نگرش دانش‌آموزان در مقاطع مختلف بر حسب جنس

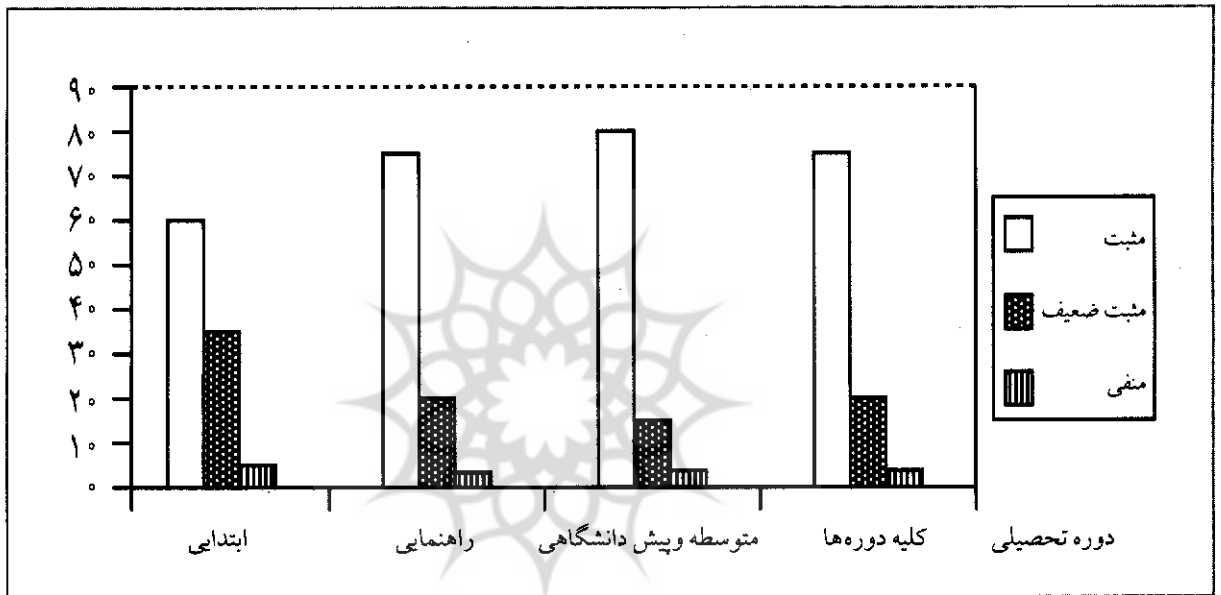
جدول ۱. نگرش دانش‌آموزان به درس جغرافیا در دوره‌های مختلف تحصیلی در شهرستان رشت

مثبت (۱۰۸-۶۸)		مثبت ضعیف (۸۷-۶۸)		منفی (۶۷-۲۷)		توزیع نگرش		جمع	دوره تحصیلی
۳۳/۸۵	۸۸	۵۹/۶۲	۱۵۵	۶/۵۳	۱۷	۲۶۰	۲۶۰	ابتدایی	
۲۱	۷۵	۷۵/۴	۲۶۹	۳/۶	۱۳	۳۵۷	۳۵۷	راهنمایی	
۱۶/۷۱	۶۳	۷۸/۲۵	۲۹۵	۵/۰۴	۱۹	۳۷۷	۳۷۷	متوسطه و پیش‌دانشگاهی	
۲۲/۷۴	۲۲۶	۷۲/۳۳	۷۱۹	۴/۹۳	۴۹	۹۹۴	۹۹۴	جمع	

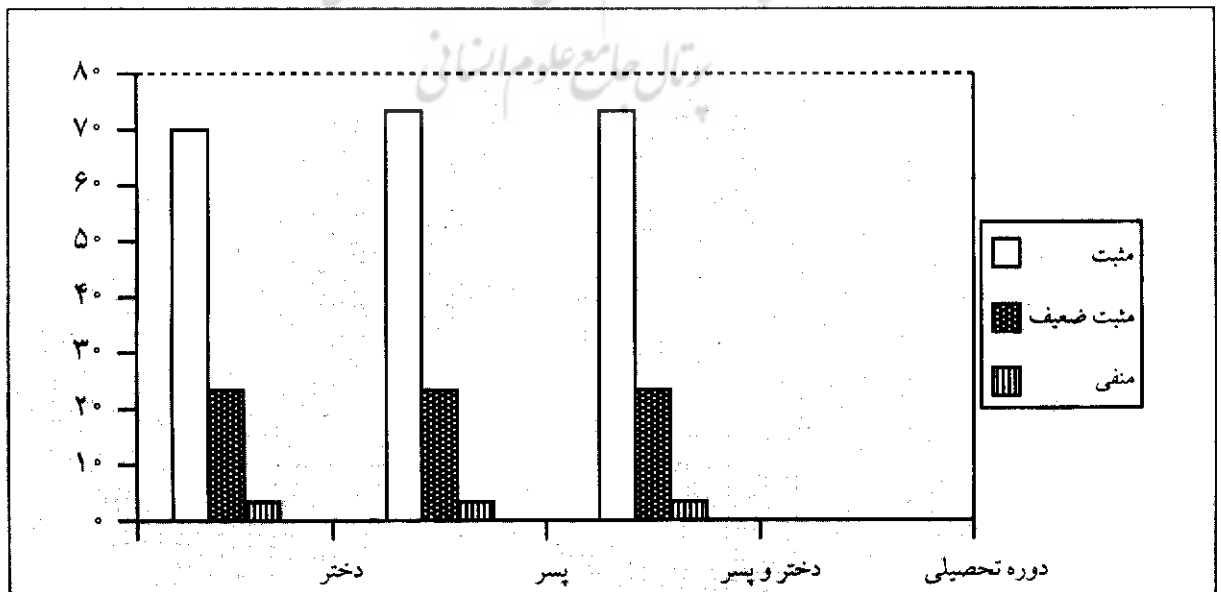
جدول ۲. نگرش دانش آموزان به درس جغرافیا در دوره های مختلف تحصیلی بر حسب جنس در شهرستان رشت

مثبت (۶۸-۱۰۸)				منفی (۲۷-۶۷)		نوع نگرش	جنس
مثبت قوی (۸۸-۱۰۸)		مثبت ضعیف (۶۸-۸۷)		درصد	تعداد		
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	جمع	
۲۳/۹	۱۲۵	۷۱/۳	۳۷۳	۴/۸	۲۵	۵۲۳	دختر
۲۱/۴	۱۰۱	۷۳/۵	۳۴۶	۵/۱	۲۴	۴۷۱	پسر
۲۲/۷۴	۲۲۶	۷۲/۳۳	۷۱۹	۴/۹۳	۴۹	۹۹۴	دختر و پسر

نمودار ۳. نگرش دانش آموزان به جغرافیا در دوره های مختلف تحصیلی

نمودار ۴. نگرش دانش آموزان جغرافیا در دوره های مختلف تحصیلی بر حسب جنس

جدول ۵. نگرش دانش آموزان دوره ابتدایی به جغرافیا بر حسب جنس

مثبت (۶۸-۱۰۸)		مثبت ضعیف (۶۸-۸۷)		منفی (۲۷-۶۷)		نوع نگرش	
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	جمع	جنس
۳۵/۴۳	۴۵	۵۴/۳۳	۶۹	۱۰/۲۴	۱۳	۱۲۷	دختر
۳۲/۳۳	۴۳	۶۴/۶۶	۸۶	۳/۰۱	۴	۱۳۳	پسر
۳۳/۸۵	۸۸	۵۹/۶۲	۱۵۵	۶/۵۳	۱۷	۲۶۰	دختر و پسر

جدول ۶. نگرش دانش آموزان دوره راهنمایی به جغرافیا بر حسب جنس

مثبت (۶۸-۱۰۸)		مثبت ضعیف (۶۸-۸۷)		منفی (۲۷-۶۷)		نوع نگرش	
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	جمع	جنس
۲۰/۸۳	۴۰	۷۵	۱۴۴	۴/۱۷	۸	۱۹۲	دختر
۲۱/۲	۳۵	۷۵/۷۸	۱۲۵	۳/۰	۵	۱۶۵	پسر
۲۱/۰	۷۵	۷۵/۴	۲۶۹	۳/۶	۱۳	۳۵۷	دختر و پسر

جدول ۷. نگرش دانش آموزان دوره متوسطه و پیش دانشگاهی به جغرافیا بر حسب جنس

مثبت (۶۸-۱۰۸)		مثبت ضعیف (۶۸-۸۷)		منفی (۲۷-۶۷)		نوع نگرش	
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	جمع	جنس
۱۹/۶۱	۴۰	۷۸/۴۳	۱۶۰	۱/۹۶	۴	۲۰۴	دختر
۱۳/۳	۲۳	۷۸/۰۳	۱۳۵	۸/۶۷	۱۵	۱۷۳	پسر
۱۶/۷۱	۶۳	۷۸/۲۵	۲۹۵	۵/۰۴	۱۹	۳۷۷	دختر و پسر

در دوره متوسطه و پیش دانشگاهی نیز نگرش ۷۸/۲ درصد دانش آموزان مثبت ضعیف است. هر چند نگرش دانش آموزان دختر در این دوره بر خلاف دوره های قبلی، با ۷۸/۴ درصد، بیش تر از دانش آموزان پسر با ۷۸ درصد است. کم ترین نگرش منفی در دوره های مختلف تحصیلی شهرستان رشت، با ۲ درصد، مربوط به دانش آموزان دختر دوره متوسطه و پیش دانشگاهی و بیش ترین نگرش منفی با ۱۰/۲ درصد مربوط به دانش آموزان دختر دوره ابتدایی است.

علت اصلی قوی بودن نگرش دانش آموزان در دوره متوسطه و پیش دانشگاهی به بهره گیری از معلمان با تحصیلات دانشگاهی در

نشان می دهد، نگرش ۵۹/۶ درصد دانش آموزان به درس جغرافیا در دوره ابتدایی «مثبت ضعیف» است که در آن، سهم دانش آموزان پسر با ۶۴/۷ درصد، بیش تر از سهم دختران با ۵۴/۳ درصد بوده است.

در دوره راهنمایی نیز نگرش ۷۵/۴ درصد دانش آموزان «مثبت ضعیف»، و مانند دوره ابتدایی، نگرش دانش آموزان پسر با ۷۵/۸ درصد، کمی از نگرش دانش آموزان دختر با ۷۵ درصد بیش تر است. البته در مجموع، نگرش دانش آموزان دوره راهنمایی در کل و به تفکیک دختر و پسر قوی تر از نگرش دانش آموزان دوره ابتدایی است.

جدول ۸. آزمون نگرش کل دانش آموزان، و نیز دانش آموزان دختر به جغرافیا در شهرستان رشت

کل دانش آموزان دختر			کل دانش آموزان		
نتیجه آزمون	نگرش		نتیجه آزمون	نگرش	
	تعداد	نوع نگرش		تعداد	نوع نگرش
$X^2=368/3$	۲۵	منفی (۲۷-۶۷)	$X^2=727/6$	۴۹	منفی (۲۷-۶۷)
df=۲	۳۷۳	مثبت ضعیف (۶۸-۸۷)	df=۲	۷۱۹	مثبت ضعیف (۶۸-۸۷)
p=۰/۰۱ معنی دار است.	۱۲۵	مثبت قوی (۸۸-۱۰۸)	p=۰/۰۱ معنی دار است.	۲۲۶	مثبت قوی (۸۸-۱۰۸)

جدول ۹. آزمون نگرش کل دانش آموزان پسر و نیز، دانش آموزان دوره ابتدایی به جغرافیا در شهرستان رشت

کل دانش آموزان مقطع ابتدایی			کل دانش آموزان پسر		
نتیجه آزمون	نگرش		نتیجه آزمون	نگرش	
	تعداد	نوع نگرش		تعداد	نوع نگرش
$X^2=109/9$	۱۷	منفی (۲۷-۶۷)	$X^2=360/2$	۲۴	منفی (۲۷-۶۷)
df=۲	۱۵۵	مثبت ضعیف (۶۸-۸۷)	df=۲	۳۴۶	مثبت ضعیف (۶۸-۸۷)
p=۰/۰۱ معنی دار است.	۸۸	مثبت قوی (۸۸-۱۰۸)	p=۰/۰۱ معنی دار است.	۱۰۱	مثبت قوی (۸۸-۱۰۸)

جدول ۱۰. آزمون نگرش کل دانش آموزان به جغرافیا در دوره راهنمایی، و متوسطه و پیش دانشگاهی در شهرستان رشت

کل دانش آموزان مقطع متوسطه و پیش دانشگاهی			کل دانش آموزان مقطع راهنمایی		
نتیجه آزمون	نگرش		نتیجه آزمون	نگرش	
	تعداد	نوع نگرش		تعداد	نوع نگرش
$X^2=349/9$	۱۹	منفی (۲۷-۶۷)	$X^2=299/8$	۱۳	منفی (۲۷-۶۷)
df=۲	۲۹۵	مثبت ضعیف (۶۸-۸۷)	df=۲	۲۶۹	مثبت ضعیف (۶۸-۸۷)
p=۰/۰۱ معنی دار است.	۶۳	مثبت قوی (۸۸-۱۰۸)	p=۰/۰۱ معنی دار است.	۷۵	مثبت قوی (۸۸-۱۰۸)

به جغرافیا، ۹۵/۱ درصد مثبت و تنها ۴/۹ درصد منفی است. در این بین، نوع غالب نگرش دانش آموزان با متوسط ۷۲/۳ درصد، «مثبت ضعیف» است همچنین، با وجود این که در مقطع متوسطه و پیش دانشگاهی نگرش دانش آموزان دختر قوی تر از دانش آموزان پسر

رشته جغرافیا و ارائه بهتر مطالب و موضوعات توسط کارشناسان این رشته با تحصیلات در سطح کارشناسی و کارشناسی ارشد، در یکی از گرایش های جغرافیا مربوط می شود. در مجموع، نگرش جامعه نمونه دانش آموزی شهرستان رشت

جدول ۱۱. آزمون ارتباط بین نگرش دانش آموزان به جغرافیا، با دوره‌های مختلف تحصیلی در شهرستان رشت

دوره تحصیلی	ابتدایی	راهنمایی	متوسطه و پیش دانشگاهی	جمع	نتیجه آزمون
منفی (۲۷-۶۷)	۱۷	۱۳	۱۹	۴۹	$X^2=31/26$
مثبت ضعیف (۶۸-۸۷)	۱۵۵	۲۶۹	۲۹۵	۷۱۹	$df=4$
مثبت قوی (۸۸-۱۰۸)	۸۸	۷۵	۶۳	۲۲۶	$p=20/01$ معنی دار است.

جدول ۱۲. آزمون ارتباط بین نگرش دانش آموزان پسر به جغرافیا، با دوره‌های مختلف تحصیلی در شهرستان رشت

دوره تحصیلی	ابتدایی	راهنمایی	متوسطه و پیش دانشگاهی	جمع	نتیجه آزمون
منفی (۲۷-۶۷)	۴	۵	۱۵	۲۴	$X^2=21/57$
مثبت ضعیف (۶۸-۸۷)	۸۶	۱۲۵	۱۳۵	۳۴۶	$df=4$
مثبت قوی (۸۸-۱۰۸)	۴۳	۳۵	۲۳	۱۰۱	$p=0/01$ معنی دار است.

جدول ۱۳. آزمون ارتباط بین نگرش دانش آموزان دختر به جغرافیا، در دوره‌های مختلف در شهرستان رشت

دوره تحصیلی	ابتدایی	راهنمایی	متوسطه و پیش دانشگاهی	جمع	نتیجه آزمون
منفی (۲۷-۶۷)	۱۳	۸	۴	۲۵	$X^2=27/81$
مثبت ضعیف (۶۸-۸۷)	۶۹	۱۴۴	۱۶۰	۳۷۳	$df=4$
مثبت قوی (۸۸-۱۰۸)	۴۵	۴۰	۴۰	۱۲۵	$p=0/01$ معنی دار است.

در تمامی موارد مقدار X^2 محاسبه شده بزرگ‌تر از مقدار X^2 جدول درجات آزادی ۲ در سطح ۰/۰۱ است و تفاوت بین فراوانی‌های مشاهده شده معنی دار است:

«دانش آموزان نگرش مثبت ضعیف نسبت به جغرافیا دارند.»

۲-۵. نگرش دانش آموزان به جغرافیا در دوره‌های مختلف تحصیلی چگونه است؟
نگرش دانش آموزان در دوره‌های ابتدایی، راهنمایی، و متوسطه

است، نگرش کلیه دانش آموزان پسر با متوسط ۷۳/۵ درصد، قوی‌تر از نگرش دانش آموزان دختر، با متوسط ۷۱/۳ است

۵. آزمون فرضیه‌ها و پاسخ به سؤالات تحقیق

۱-۵. نگرش دانش آموزان به جغرافیا چگونه است؟

نگرش دانش آموزان دختر و پسر در کل شهرستان و در مقاطع تحصیلی متفاوت، «مثبت ضعیف» است؛ آزمون نگرش دانش آموزان با استفاده از آزمون X^2 این امر را نشان می‌دهد. چون

جدول ۱۴. آزمون ارتباط بین نگرش دانش آموزان دوره ابتدایی به جغرافیا، با جنس آنان در شهرستان رشت

نتیجه آزمون	جمع	پسر	ابتدایی	جنس / نگرش
$\chi^2 = 6/55$	۱۷	۴	۱۳	منفی (۲۷-۶۷)
$df=2$	۱۵۵	۸۶	۶۹	مثبت ضعیف (۶۸-۸۷)
با احتمال $p=0/05$ معنی دار است. با احتمال $p=0/01$ معنی دار نیست.	۸۸	۴۳	۴۵	مثبت قوی (۸۸-۱۰۸)

جدول ۱۵. آزمون ارتباط بین نگرش دانش آموزان دوره راهنمایی به جغرافیا، با جنس آنان در شهرستان رشت

نتیجه آزمون	جمع	پسر	دختر	جنس / نگرش
$\chi^2 = 0/333$	۱۳	۵	۸	منفی (۲۷-۶۷)
$df=2$	۲۶۹	۱۲۵	۱۴۴	مثبت ضعیف (۶۸-۸۷)
$p=0/01$ معنی دار است.	۷۵	۳۵	۴۰	مثبت قوی (۸۸-۱۰۸)

جدول ۱۶. آزمون ارتباط بین نگرش دانش آموزان دوره متوسطه و پیش دانشگاهی به جغرافیا، با جنس آنان در شهرستان رشت

نتیجه آزمون	جمع	پسر	دختر	جنس / نگرش
$\chi^2 = 10/59$	۱۹	۱۵	۴	منفی (۲۷-۶۷)
$df=2$	۲۹۵	۱۳۵	۱۶۰	مثبت ضعیف (۶۸-۸۷)
$p=0/01$ معنی دار است.	۶۳	۲۳	۴۰	مثبت قوی (۸۸-۱۰۸)

و پیش‌دانشگاهی همانند کل شهرستان «مثبت ضعیف» است. آزمون نگرش دانش آموزان در دوره‌های مختلف نیز نشان می‌دهد که در سطح $0/01$ معنی دار است. همچنین، بین نگرش دانش آموزان و دوره‌های مختلف تحصیلی اعم از کل شهرستان، دانش آموزان دختر و پسر و دوره‌های مختلف بر حسب جنس با درجات آزادی ۴ و ۲ و در سطح $0/01$ رابطه وجود دارد. البته

نگرش دانش آموزان دوره ابتدایی در رابطه با جنس آنان در سطح ۰/۰۱ /
معنی دار نیست، ولی در سطح ۰/۰۵ معنی دار است. همچنین
بین دانش آموزان دوره راهنمایی با در نظر گرفتن جنس، ارتباط
معنی دار وجود ندارد.

۵-۳. دانش آموزان تا چه حدی به شغل معلمی جغرافیا علاقه
دارند؟

بر اساس بررسی های به عمل آمده، دانش آموزان مقاطع مختلف
تحصیلی در شهرستان، اولاً به شغل معلمی علاقه زیادی ندارند،
به طوری که جواب حدود نیمی از آن ها به پرسش فوق، «کم» و «تا
حدودی» بوده است و تنها حدود ۱۸ درصد «به طور زیاد» به شغل
معلمی اظهار علاقه کرده اند. ثانیاً از کل دانش آموزان علاقه مند به
شغل معلمی، فقط تعداد کمی به معلمی جغرافیا علاقه مند هستند تا
جایی که حدود ۲۷ درصد «کم» و «تا حدودی» به این شغل علاقه
نشان داده اند و فقط ۷/۷ درصد دانش آموزان به معلمی جغرافیا علاقه
زیاد دارند و از دوره ابتدایی، راهنمایی، و متوسطه و پیش دانشگاهی
به ترتیب علاقه دانش آموزان کاهش می یابد. بنابراین دانش آموزان
به شغل معلمی جغرافیا علاقه چندانی ندارند.

۴-۴. آیا در مدرسه ها ابزار و لوازم کمک آموزشی مربوط به
جغرافیا کم است؟

طبق اظهارات دانش آموزان و معلمان جغرافیا، حدود نیمی از
آن ها بر این باورند که در مدرسه های شهرستان ابزار و لوازم
کمک آموزشی کم است و به غیر از نقشه و کره جغرافیایی، ابزار و
لوازم دیگری به ندرت به چشم می خورد.

۵-۵. آیا نبود یا کمبود امکانات آموزشی در کاهش علاقه
دانش آموزان به جغرافیا مؤثر است؟

نبود و کمبود امکانات آموزشی در کاهش علاقه دانش آموزان به
جغرافیا تأثیر زیادی دارد.

۵-۶. کم توجهی به درس جغرافیا از سوی معلمان، اولیای
مدرسه و دانش آموزان تا چه حدی در کاهش علاقه دانش آموزان به
جغرافیا مؤثر است؟

بر اساس بررسی ها و اظهارات معلمان و دانش آموزان دوره های
مختلف تحصیلی، کم توجهی به جغرافیا از سوی معلمان، اولیای
مدرسه و اولیای دانش آموزان، در کاهش علاقه دانش آموزان به
جغرافیا مؤثر است. حدود نیمی از معلمان بر این باور هستند.
فرضیه اول: دانش آموزان به جغرافیا نگرش ضعیفی دارند.

با توجه به این که جامعه دانش آموزی نمونه شهرستان، ۹۵ درصد
نگرش مثبت به جغرافیا دارند و معنی دار بودن آن نیز با استفاده از

آزمون χ^2 ثابت شده است، این فرضیه رد می شود. تنها نگرش ۹/
۴ درصد دانش آموزان به جغرافیا «منفی ضعیف» است و ۷۲/۳
درصد آن ها به جغرافیا نگرشی «مثبت ضعیف» و ۲۲/۷ درصد
«مثبت قوی» دارند.

فرضیه دوم: دانش آموزان دوره متوسطه و پیش دانشگاهی
نگرشی منفی به جغرافیا دارند.

این فرضیه نیز به دلیل این که تنها ۵ درصد دانش آموزان به جغرافیا
نگرشی منفی داشته اند و نگرش ۹۵ درصد (۷۸/۳۵) درصد مثبت
ضعیف و ۱۶/۷ درصد مثبت قوی) آن ها مثبت است، رد می شود.

۶. تنگناها و مشکلات

۱-۶. کمبود امکانات آموزشی، به ویژه نقشه کره جغرافیایی،
فیلم و اسلاید... در قالب آزمایشگاه جغرافیا و عدم برگزاری مسافرت
علمی برای دانش آموزان جغرافیا برای مشاهده پدیده های مختلف
جغرافیایی.

۲-۶. دسترسی نداشتن اغلب دانش آموزان شهرستان به ابزار و
لوازم کمک آموزشی؛ به طوری که فقدان یا کمبود امکانات مذکور
موجب کاهش علاقه دانش آموزان به جغرافیا شده است.

۳-۶. نداشتن شناخت کافی دانش آموزان از جغرافیا؛ به
طوری که این مسأله به ویژه بین دانش آموزان دوره متوسطه و
پیش دانشگاهی موجب شده است که گرایش کم تری به جغرافیا و
معلمی این علم داشته باشند.

۴-۶. مطالعه اندک کتاب ها و مجلات جغرافیایی توسط
معلمان، از مشکلات عمده در آموزش جغرافیا محسوب می شود تا
جایی که بیش از پنجاه درصد آنان از انتشار مجله ای در زمینه
جغرافیایی بی اطلاع هستند.

۷. پیشنهادها و راه حل ها

۱-۷. توجه به آموزش و یادگیری جغرافیا با توجه به مفید بودن
آن و نقش این علم در شناخت جهان، محیط زندگی و پی بردن به
خالق هستی.

۲-۷. افزایش علاقه دانش آموزان به جغرافیا به ویژه دانش آموزان
دوره متوسطه و پیش دانشگاهی از طریق تجهیز و تأسیس
آزمایشگاه های جغرافیا، بهره گیری از معلمان با تحصیلات
دانشگاهی جغرافیا، توجه به درس جغرافیا از سوی معلمان، اولیای
مدرسه و اولیای دانش آموزان و...

۳-۷. استفاده از معلمان با تحصیلات دانشگاهی جغرافیا در
دوره های راهنمایی، متوسطه و پیش دانشگاهی و حتی ابتدایی و
پرهیز از واگذاری درس جغرافیا به معلمان فاقد تخصص جغرافیا.
زیرا دانش آموزان بر این باورند که معلمان دارای تحصیلات
دانشگاهی جغرافیا در مقایسه با معلمان حتی با تحصیلات دانشگاهی

غیر جغرافیا کارایی بیش تری دارند. تعداد افراد فارغ التحصیل در رشته های مختلف از جمله جغرافیا، امکان برنامه ریزی و استفاده از معلمان متخصص را در همه مقاطع تحصیلی فراهم کرده است.

۴-۷. ایجاد آزمایشگاه جغرافیا و تجهیز آن به امکانات و ابزار لازم برای آموزش جغرافیا، مانند انواع نقشه های آموزشی، کره جغرافیایی، رایانه و برنامه های نرم افزاری آموزشی، فیلم و اسلاید، اوپک و اورهد و... حداقل در سطح اداره آموزش و پرورش مناطق به صورت متمرکز در ابتدای امر و تلاش در جهت توسعه آن، برای بهره گیری از آن توسط مدرسه ها.

۵-۷. برگزاری جلسات با حضور استادان جغرافیا برای دانش آموزان مقاطع راهنمایی و متوسطه و پیش دانشگاهی برای آشنایی دانش آموزان با قلمرو و کاربرد جغرافیا.

۶-۷. تلاش در جهت شناساندن درست علم جغرافیا به ویژه به دانش آموزان مقاطع راهنمایی، و متوسطه و پیش دانشگاهی، تا آن ها از کاربرد این رشته و زمینه های اشتغال فارغ التحصیلان آن آگاه شوند. این می تواند موجب علاقه مندی آن ها به انتخاب این رشته در دانشگاه شود.

۷-۷. برگزاری مسافرت های علمی دانش آموزی برای فهم و درک بهتر موضوعات مختلف جغرافیا. این مسافرت ها به ویژه برای درس جغرافیای ایران می تواند به شناخت دانش آموزان از جغرافیا و درک بهتر جایگاه جغرافیا در برنامه های توسعه کشور کمک کند.

منابع

۱. آمارنامه استان گیلان ۱۳۷۹ (۱۳۸۰). سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان گیلان.
۲. رثوفی، شهین (۱۳۷۴). بررسی مقایسه ای نگرش دانشجویان سال اول و آخر پرستاری دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی گیلان نسبت به مرگ و مردن در سال ۱۳۷۴. پایان نامه کارشناسی ارشد پرستاری. دانشگاه علوم پزشکی گیلان. دانشکده پرستاری و مامایی.
۳. زاهدی، مجید (۱۳۷۵). آموزش جغرافیا در مدرسه های آذربایجان شرقی - قسمت اول و دوم. وزارت آموزش و پرورش. شماره ۴۰ و ۴۱.
۴. شایان، سیاوش (۱۳۶۴). آموزش جغرافیا در اسپانیا، سوئد، اتریش. مجلات رشد آموزش جغرافیا. شماره ۳، ۵ و ۶. وزارت آموزش و پرورش.
۵. شایان، سیاوش (۱۳۶۵). آموزش جغرافیا در مقطع دبیرستان. مجله رشد آموزش جغرافیا. شماره ۸. وزارت آموزش و پرورش.
۶. شایان، سیاوش (۱۳۶۶). آموزش جغرافیا در مقطع ابتدایی. مجله رشد آموزش جغرافیا. شماره ۹. وزارت آموزش و پرورش.
۷. شایان، سیاوش (۱۳۷۱). درباره آموزش جغرافیا - قسمت اول و دوم. مجله رشد آموزش جغرافیا. شماره ۳۰ و ۳۱. وزارت آموزش و پرورش.
۸. شکونی، حسین (۱۳۶۴). جغرافیا در ژاپن. مجله رشد آموزش جغرافیا. شماره ۴. وزارت آموزش و پرورش.
۹. علیجانی، بهلول (۱۳۶۵). برنامه ریزی درسی جغرافیا در مدارس ایران. مجله رشد آموزش جغرافیا. شماره ۵. وزارت آموزش و پرورش.
۱۰. فرجی، عبدالرضا (۱۳۶۴). آموزش جغرافیا در جمهوری فدرال آلمان. مجله رشد آموزش جغرافیا. شماره ۲. وزارت آموزش و پرورش.
۱۱. گنجی، محمد حسن (۱۳۷۱). جغرافیا در ژاپن. مجله رشد آموزش جغرافیا. شماره ۴. وزارت آموزش و پرورش.
۱۲. مولانی هنجین، نصراله (۱۳۸۱). بررسی نگرش دانش آموزان و معلمان به آموزش جغرافیا در مدارس شهرستان رشت. طرح پژوهشی. دانشگاه آزاد اسلامی واحد رشت.
۱۳. میرحیدر، دره (۱۳۶۴). لزوم آموزش جغرافیای سیاسی در مدارس. مجله رشد آموزش جغرافیا. شماره ۴. وزارت آموزش و پرورش.
۱۴. هنری، مرتضی (۱۳۶۴). هدف ها و ارزش های آموزش جغرافیا. مجله رشد آموزش جغرافیا. شماره ۱. وزارت آموزش و پرورش.